

Teismo praktikos rinkinys

Sujungtos bylos T-60/06 RENV II ir T-62/06 RENV II

Italijos Respublika ir Eurallumina SpA prieš Europos Komisiją

„Valstybės pagalba — Direktyva 92/81/EEB — Mineralinių alyvų akcizo mokesčiai — Mineralinės alyvos, naudojamos kaip kuras aliuminio oksido gamyboje — Atleidimas nuo akcizo — Atrankinis priemonės pobūdis — Pagalba, kurią galima laikyti suderinama su bendrąja rinka — Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos aplinkos apsaugai — 1998 m. regioninės valstybės pagalbos gairės — Teisėti lūkesčiai — Teisinis saugumas — Principas *lex specialis derogat legi generali* — Institucijų aktų teisėtumo ir veiksmingumo prezumpcijos principas — Gero administravimo principas — Pareiga motyvuoti“

Santrauka – 2016 m. balandžio 22 d. Bendrojo Teismo (pirmoji išplėstinė kolegija) sprendimas

- 1. Ieškinys dėl panaikinimo — Sąjungos teismo jurisdikcija — Prašymas įpareigoti instituciją — Nepriimtinumas*
(EB 230 straipsnis ir 233 straipsnio pirma pastraipa)
- 2. Teismo procesas — Naujų pagrindų pateikimas vykstant procesui — Sąlygos — Esamo pagrindo plėtojimas — Priimtumas*
(Bendrojo Teismo procedūros reglamento (1991) 44 straipsnio 1 dalies c punktas ir 48 straipsnio 2 dalis)
- 3. Europos Sąjungos teisė — Principai — Teisinis saugumas — Apimtis — Institucijų teisės aktų neliečiamumas — Kompetencijos ir procedūros taisyklių laikymasis — Pareiga vengti neatitikimų, kurių gali atsirasti įgyvendinant įvairias Sąjungos teisės nuostatas — Apimtis ir pasekmės valstybės pagalbos srityje*
(EB 88 straipsnis)
- 4. Valstybių teikiama pagalba — Sąvoka — Vertinimas atsižvelgiant į objektyvią situaciją, nepaisant institucijų elgesio — Tarybos sprendimas, kuriuo, remiantis Direktyva 92/81, valstybei narei suteikiamas leidimas atleisti nuo akcizo mokesčio — Komisijos vertinimas dėl konkurencijos iškreipimo ir sklandaus vidaus rinkos veikimo kliūties nebuvimo šiuo atveju — Poveikio Komisijos diskrecijai valstybės pagalbos srityje nebuvimas — Poveikio šių įgaliojimų pasidalijimui pagal Sutartį nebuvimas — Įgaliojimų neviršijimas ir Direktyvos 2003/96 18 straipsnio nepažeidimas*
(EB 87, 88 ir 93 straipsniai; Tarybos direktyvos 92/81 8 straipsnio 4 ir 5 dalys, Direktyvos 2003/96 18 straipsnis; Tarybos sprendimas 2001/224)

5. *Valstybių teikiama pagalba — Sąvoka — Vertinimas atsižvelgiant į objektyvią padėtį, nepriklausomai nuo institucijų veiksmų — Tarybos sprendimas, kuriuo, remiantis Direktyva 92/81, valstybei narei suteikiamas leidimas atleisti nuo akcizo mokesčio — Komisijos vertinimas dėl konkurencijos iškraipymo ir sklandaus vidaus rinkos veikimo kliūties nebuvimo šiuo atveju — Poveikio Komisijos diskrecijai valstybės pagalbos srityje nebuvimas — Teisinio saugumo ir veiksmingumo principų, taip pat Direktyvos 92/81 8 straipsnio 5 dalies nepažeidimas*
(EB 87, 88 ir 93 straipsniai; Tarybos direktyvos 92/81 8 straipsnio 4 ir 5 dalys ir Tarybos direktyvos 2003/96 18 straipsnis; Tarybos sprendimas 2001/224)
6. *Teismo procesas — Ieškinys — Formos reikalavimai — Pagrindų, kuriais remiamasi, santrauka — Analogiški reikalavimai dėl kaltinimų, kuriais grindžiamas ieškinio pagrindas — Netikslus kaltinimo formulavimas — Nepriimtinumai*
(EB 225 straipsnis; Bendrojo Teismo procedūros reglamento (1991) 44 straipsnio 1 dalis)
7. *Valstybių teikiama pagalba — Sąvoka — Priemonės atrankinis pobūdis — Nukrypimas nuo bendros mokesčių sistemos — Referencinis pagrindas nustatant ekonominę naudą*
(EB 87 straipsnio 1 dalis)
8. *Valstybių teikiama pagalba — Esama ir nauja pagalba — Pagalbos kontrolės procedūra — Skirtingos procedūros — Sprendimo dėl nesuderinamumo pasekmės*
(EB 88 straipsnis)
9. *Valstybių teikiama pagalba — Esama ir nauja pagalba — Kvalifikavimas kaip esamos pagalbos — Tarybos sprendimas, kuriuo, remiantis direktyvomis 92/81 ir 2003/96, valstybei narei suteikiamas leidimas atleisti nuo akcizo mokesčio — Sprendimas, kuris negali būti kvalifikuotas kaip pagalbos schemą leidžiantis sprendimas — Atleidimas nuo mokesčio, kuris negali būti kvalifikuotas kaip esama pagalba*
(EB 87, 88 ir 93 straipsniai; Tarybos reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio b punktas; Tarybos direktyvos 92/81 8 straipsnio 4 dalis ir Direktyvos 2003/96 18 straipsnis ir II priedas; Tarybos sprendimo 2001/224 1 straipsnio 2 dalis)
10. *Valstybių teikiama pagalba — Draudimas — Nukrypti leidžiančios nuostatos — Komisijos diskrecija — Vertinimo kriterijai — Komisijos patvirtintų gairių poveikis*
(EB 87 straipsnio 3 dalis; Komisijos pranešimai 2001/C 37/03 ir 98/C 74/06)
11. *Valstybių teikiama pagalba — Komisijos sprendimas — Teisminė kontrolė — Ribos — Teisėtumo vertinimas atsižvelgiant į priimant sprendimą žinomą informaciją*
(EB 88 straipsnio 3 dalis ir 230 straipsnis)
12. *Valstybių teikiama pagalba — Draudimas — Nukrypti leidžiančios nuostatos — Pagalba, kurią galima pripažinti suderinama su vidaus rinka — Pagalba regiono plėtrai — Kriterijai — Ypatingos regioninės kliūties buvimas — Pareiga įrodyti pagalbos reikalingumą regiono plėtrai*
(EB 87 straipsnio 3 dalies a punktas; Komisijos pranešimo 98/C 74/06 4.15–4.17 punktai)

13. *Valstybių teikiama pagalba — Neteisėtos pagalbos susigrąžinimas — Pagalba, suteikta pažeidžiant EB 88 straipsnio procedūros taisykles — Pagalbos gavėjų galimi teisėti lūkesčiai — Sąlygos ir ribos — Komisijos neveikimas — Teisėtų lūkesčių nebuvimas — Išimtinės aplinkybės — Nebuvimas*

(EB 87 ir 88 straipsniai; Tarybos reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalis; Tarybos direktyvos 92/81 ir 2003/96)

14. *Valstybių teikiama pagalba — Neteisėtos pagalbos susigrąžinimas — Pagalba, suteikta pažeidžiant EB 88 straipsnio procedūros taisykles — Pagalbos gavėjų galimi teisėti lūkesčiai — Sąlygos ir ribos — Teisėtų lūkesčių išnykimas paskelbus sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą net esant išimtinių aplinkybių*

(EB 87 ir 88 straipsniai; Tarybos reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalis; Tarybos direktyvos 92/81 ir 2003/96)

15. *Valstybių teikiama pagalba — Komisijos sprendimas pradėti formalią valstybės priemonės tyrimo procedūrą — Pareigą priimti sprendimą per protingą terminą — Poveikio nebuvimas, jei apie pagalbą netinkamai pranešta Komisijai — Pažeidimas — Kliūtis susigrąžinti pagalbą nebuvimas — Ribos — Teisės į gynybą pažeidimas*

(EB 88 straipsnis; Tarybos reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio 6 dalis ir 13 straipsnio 2 dalis)

16. *Ieškinyš dėl panaikinimo — Pagrindai — Motyvų nebuvimas arba stoka — Pagrindas, kuris skiriasi nuo pagrindo dėl teisėtumo iš esmės*

(EB 230 ir 253 straipsniai)

17. *Teismo procesas — Bylinėjimosi išlaidos — Nurodymas laimėjusiai šaliai padengti dalį savo bylinėjimosi išlaidų*

(EB 225 straipsnis; Bendrojo Teismo procedūros reglamento (1991) 135 straipsnis)

1. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 43 punktą)

2. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 45, 46 punktus)

3. Teisinio saugumo principas yra Sąjungos teisės bendrasis principas, kuriuo siekiama užtikrinti, kad Europos Sąjungos teisėje reglamentuojamos situacijos ir teisiniai santykiai būtų numatomi. Šiuo tikslu būtina, kad institucijos laikytųsi savo priimtų aktų, kuriais veikiama teisės subjektų teisinė ir faktinė padėtis, neliečiamumo, t. y. kad jos galėtų pakeisti šiuos aktus tik laikydamosi kompetencijos ir procedūros taisyklių.

Laikantis teisinio saugumo principo taip pat būtina, kad institucijos iš principo vengtų neatitikimų, kurių gali atsirasti įgyvendinant įvairias Sąjungos teisės nuostatas, ir tai ypač taikytina tuo atveju, kai šiomis nuostatomis siekiama to paties tikslo, kaip antai neiškraipytos konkurencijos bendrojoje rinkoje. Valstybės pagalbos srityje pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad tuo atveju, kai Komisija, nepaisydama jai tenkančios rūpestingumo pareigos, sukuria neaiškią situaciją, suteikdama taikomiams

teisės aktams netikrumo ir neaiškumo, be to, ilgai nesiima veiksmų, nors žino apie atitinkamą pagalbą, ji turi išaiškinti šią situaciją ir tik paskui gali imtis bet kokių veiksmų, kuriais siekiama susigrąžinti jau pervestą pagalbą.

(žr. 63, 183 punktus)

4. Direktyvos 92/81 dėl akcizo už mineralines alyvas struktūrų derinimo 8 straipsnio 4 dalyje numatytos procedūros, pagal kurią Tarybai suteikiamas įgaliojimas Komisijos pasiūlymu vienbalsiai leisti bet kuriai valstybei narei taikyti šioje direktyvoje nenumatytus atleidimus nuo akcizo mokesčių ar jų sumažinimus remiantis konkrečios politikos sumetimais, tikslas ir taikymo sritis skiriasi nuo EB 88 straipsnyje nustatytos sistemos tikslo ir taikymo srities.

Todėl Tarybos sprendimas, kuriuo, remiantis šios direktyvos 8 straipsnio 4 dalimi, valstybei narei suteikiamas leidimas atleisti nuo akcizo mokesčio, negalėjo būti kliūtis Komisijai naudotis Sutartimi jai suteikta kompetencija ir taip įgyvendinti EB 88 straipsnyje nustatytą procedūrą, kad būtų išnagrinėta, ar šis atleidimas nuo akcizo mokesčio yra valstybės pagalba, ir kad, pasibaigus šiai procedūrai, jei reikia, būtų priimtas sprendimas, kuriuo konstatuojama ta pagalba.

Be to, tai, kad Tarybos sprendimais suteikti leidimą leidžiama visiškai atleisti nuo akcizo mokesčio nustačius tikslas geografines ir su laiku susijusias sąlygas ir kad valstybės narės griežtai laikosi tų sąlygų, neturi įtakos įgaliojimų pasidalijimui tarp Tarybos ir Komisijos, todėl negali Komisijai neleisti naudotis savo kompetencija.

Darytina išvada, kad, iš pradžių nepradėdama Direktyvos 92/81 8 straipsnio 5 dalyje numatytos procedūros, o paskui įgyvendindama EB 88 straipsnyje numatytą procedūrą, kad nustatytų, ar atleidimas nuo akcizo mokesčio yra valstybės pagalba, o šios procedūros pabaigoje priimdama sprendimą, kuriuo tokia pagalba konstatuojama, nors pagal Sprendimo 2001/224 dėl sumažintų akcizų tarifų ir atleidimo nuo akcizų tam tikrų mineralinių alyvų, kai jos naudojamos pagal specialią paskirtį, 1 straipsnio 2 dalį atitinkamai valstybei narei aiškiai leidžiama toliau taikyti šį atleidimą nuo mokesčio, Komisija nepažeidžia teisinio saugumo ir institucijų aktų veiksmingumo principų, o taip pat Direktyvos 92/81 8 straipsnio 5 dalies. Iš tikrųjų Komisijos siūlymu priimti Tarybos sprendimai dėl leidimo gali sukelti pasekmių tik srityje, kurioje taikomos taisyklės dėl teisės aktų dėl akcizo mokesčių derinimo, ir neturi įtakos galimo sprendimo, kurį Komisija gali priimti įgyvendindama savo kompetenciją valstybės pagalbos srityje, pasekmėms.

(žr. 65–67, 69, 72 punktus)

5. Valstybės pagalbos sąvoka atitinka objektyvią situaciją ir nepriklauso nuo institucijų elgesio ar pareiškimų. Todėl tai, jog Tarybai priimant sprendimus pagal Direktyvos 92/81 dėl akcizo už mineralines alyvas struktūrų derinimo 8 straipsnio 4 dalį Komisija manė, kad mineralinių alyvų, naudojamų kaip kuras gaminant aliuminio oksidą, atleidimas nuo akcizo mokesčio neiškraipo konkurencijos ir nesudaro kliūčių sklandžiai veikti bendrajai rinkai, nekliudo minėto atleidimo nuo mokesčio pripažinti valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal EB 87 straipsnio 1 dalį, jei tenkinamos valstybės pagalbos buvimo sąlygos. Iš to *a fortiori* matyti, kad, kvalifikuodama atleidimą nuo akcizo mokesčio kaip valstybės pagalbą, Komisija nesaistoma Tarybos vertinimų, išdėstytų jos sprendimuose akcizo mokesčius reglamentuojančių teisės aktų derinimo srityje, pagal kuriuos šie atleidimai neiškraipo konkurencijos ir nesudaro kliūčių sklandžiai veikti bendrajai rinkai.

Darytina išvada, kad, įgyvendindama EB 88 straipsnyje numatytą procedūrą, kad nustatytų, ar ginčijamas atleidimas nuo mokesčio yra valstybės pagalba, o šios procedūros pabaigoje priimdama sprendimą, kuriuo pagalba pripažįstama nesuderinama su bendrąja rinka ir nurodoma ją susigrąžinti,

Komisija paprasčiausia pasinaudojo EB sutartyje suteiktais įgaliojimais valstybės pagalbos srityje ir pasielgusi taip nepažeidė nei teisinio saugumo ir *lex specialis derogat legi generali* principų, nei institucijų aktų teisėtumo ir veiksmingumo prezumpcijos.

(žr. 72–74, 77, 81–84 punktus)

6. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 89–91 punktus)

7. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 97–99, 101 punktus)

8. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 108 punktą)

9. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 110, 111 punktus)

10. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 127, 128, 147 punktus)

11. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 132 punktą)

12. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 143, 152, 157 punktus)

13. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 174–176, 187, 188, 192 punktus)

14. Valstybė narė, kurios valdžios institucijos, pažeisdamos EB 88 straipsnyje nustatytas procedūros taisykles, suteikė pagalbą, gali remtis pagalbą gavusios įmonės teisėtai lūkesčiais siekdama Sąjungos teisme užginčyti Komisijos sprendimo, kuriuo jai nurodoma susigrąžinti pagalbą, teisėtumą, tačiau negali nepaisyti pareigos imtis jam įgyvendinti būtinų priemonių. Vis dėlto atsižvelgiant į tai, jog pareiga pranešti yra esminė, siekiant užtikrinti privalomos Komisijos atliekamos valstybės pagalbos kontrolės veiksmingumą, pagalbos gavėjai iš esmės gali turėti teisėtą lūkesčių dėl minėtos pagalbos teisėtumo tik tuomet, jeigu ji buvo suteikta laikantis EB 88 straipsnyje nustatytos procedūros, ir rūpestingas ūkio subjektas paprastai turi galėti įsitikinti, kad šios procedūros buvo laikomasi.

Šiomis aplinkybėmis Komisijos delsimas nuspręsti, kad pagalba neteisėta ir kad valstybė narė ją turi panaikinti ir susigrąžinti, tam tikromis aplinkybėmis gali pagrįsti šios pagalbos gavėjų teisėtus lūkesčius taip, kad kliudytų Komisijai nurodyti valstybei narei šią pagalbą susigrąžinti. Vis dėlto atsižvelgiant į reikalavimus, kylančius iš teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principų, dėl tokios neaiškios padėties, susiklosčiusios dėl Komisijos siūlymu priimtų Tarybos sprendimų suteikti valstybei narei leidimą atleisti nuo akcizo mokesčio arba sumažinti jį pagal Direktyvą 92/81 dėl akcizo už mineralines alyvas struktūrų derinimo, draudžiama susigrąžinti tik pagalbą, suteiktą remiantis ginčijamu atleidimu

nuo mokesčio iki paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* apie sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą dienos. Tačiau nuo minėto paskelbimo dienos pagalbos gavėjas turi žinoti, kad tuo atveju, jei atleidimas nuo mokesčio yra valstybės pagalba, jai pagal EB 88 straipsnį turi pritarti Komisija. Darytina išvada, kad dėl paskelbimo apie sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą faktiškai išnyksta teisėti lūkesčiai, kurių pagalbos gavėjas galėjo anksčiau turėti dėl tokio atleidimo nuo mokesčio teisėtumo. Toks paskelbimas gali išsklaidyti visas abejones, susijusias su Tarybos sprendimu dėl leidimo formuluotėmis, kiek tai susiję su tuo, kad pagal EB 88 straipsnį ji turi pritarti aptariamoms priemonėms, jei jos yra valstybės pagalba.

Galiausiai dėl išimtinių aplinkybių, kuriomis gali būti teisėtai pagrįsti neteisėtos pagalbos gavėjo lūkesčiai dėl jos teisėtumo, reikia pažymėti, kad bet koks akivaizdus Komisijos neveikimas neturi reikšmės, jeigu jai nepranešta apie pagalbos schemą. Tokia išvada darytina iš tuo atveju, kai pagalbos schema buvo įgyvendinta apie tai iš anksto nepranešus, kaip reikalaujama 1973 m. gruodžio 11 d. Sprendime *Lorenz*, 120/73, taigi visiškai nesilaikant EB 88 straipsnyje numatytos procedūros.

(žr. 179–181, 188–190, 217 punktus)

15. Vien tai, kad Reglamente Nr. 659/1999, nustatančiame išsamias EB 88 straipsnio taikymo taisykles, išskyrus dešimties metų senaties terminą (skaičiuojamą nuo pagalbos gavimo), kuriam pasibaigus pagalba nebegali būti susigrąžinta, nenustatytas joks terminas – net rekomendacinio pobūdžio – Komisijai ištirti neteisėtą pagalbą pagal minėto reglamento 13 straipsnio 2 dalį, kurioje nurodyta, kad Komisija neprivalo laikytis to paties reglamento 7 straipsnio 6 dalyje numatyto termino, nekliudo Sąjungos teismui patikrinti, ar ši institucija paisė protingo termino ir ar pernelyg delsė imtis veiksmų.

Pagal Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio 6 dalį referencinis terminas užbaigti formalią tyrimo procedūrą dėl praneštos valstybės pagalbos yra 18 mėnesių. Nors pagal Reglamento Nr. 659/1999 13 straipsnio 2 dalį šis terminas netaikomas neteisėtai pagalbai, jis yra naudinga gairė vertinant formalios tyrimo procedūros, susijusios su neteisėtai įgyvendinta priemone, termino protingumą.

Taigi kiek ilgesnis nei 49 mėnesių terminas nuo sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą iki sprendimo, kuriuo konstatuojama valstybės pagalba ir nurodoma ją susigrąžinti, priėmimo, kuris yra kiek daugiau nei dvigubai ilgesnis už Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio 6 dalyje numatytą formalios tyrimo procedūros dėl pagalbos, apie kurią buvo pranešta, užbaigimo terminą, atrodo neprotingas. Toks terminas juo labiau nepateisinamas bylose, kurios nėra akivaizdžiai sudėtingos ir dėl kurių Komisija galėjo turėti nuomonę gerokai iki formalios tyrimo procedūros pradžios.

Vis dėlto protingo termino nesilaikymas pateisina sprendimo, priimto suėjus šiam terminui, panaikinimą tik jei tuo sprendimu taip pat pažeidžiama atitinkamų įmonių teisė į gynybą.

(žr. 182, 196, 199–201, 210 punktus)

16. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 234 punktą)

17. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 245, 247 punktus)